

QURILISHDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA BANKLAR, SOLIQ VA BOSHQA MOLIVAVIY MUASSASALARNING O'RNI, AHAMIYATI

Rasulova Sharifa G'aybullayevna

JizPi Iqtisodiyot va Menejment kafedrasi dotsenti

Norboyev Bexruz Komiljon o'g'li

JizPi Kibersport fakulteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17921549>

Annotatsiya: Ushbu maqolada qurilish sohasida tadbirkorlikni rivojlantirishda banklar, soliq tizimi va boshqa moliyaviy muassasalarning roli yoritiladi. Moliyalashtirish mexanizmlari, kreditlash, soliq imtiyozlari va davlat qo'llab-quvvatlash choralari tahlil qilinib, ular tadbirkorlik faolligini oshirishdagi ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: Qurilish, tadbirkorlik, moliyaviy muassasalar, bank krediti, soliq tizimi, investitsiya, subsidiyalar, davlat qo'llab-quvvatlovi, moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy rivojlanish.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль банков, налоговой системы и других финансовых учреждений в развитии предпринимательства в строительной сфере. Анализируются механизмы финансирования, кредитования, налоговые льготы и меры государственной поддержки, а также их значение в повышении деловой активности.

Ключевые слова: Строительство, предпринимательство, финансовые учреждения, банковский кредит, налоговая система, инвестиции, субсидии, государственная поддержка, финансовая устойчивость, экономическое развитие.

Annotation: This article examines the role of banks, the tax system, and other financial institutions in the development of entrepreneurship in the construction sector. It analyzes financing mechanisms, lending, tax incentives, and government support measures, as well as their importance in increasing business activity.

Keywords: Construction, entrepreneurship, financial institutions, bank credit, tax system, investment, subsidies, government support, financial stability, economic development.

Qurilish sohasida tadbirkorlikning rivojlanishi ko'p jihatdan moliyaviy resurslarga bog'liq bo'lib, bank tizimi bu jarayonning markazida turadi. Banklar tomonidan taqdim etiladigan kreditlar, hisob-kitob xizmatlari, kafilliklar va lizing imkoniyatlari qurilish kompaniyalarining faoliyatini kengaytirish, yangi loyihalarni boshlash va mavjud infratuzilmani yaxshilashda muhim omil bo'ladi. Ayniqsa, investitsion kreditlar yirik qurilish loyihalarini moliyalashtirishda asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Ushbu kreditlar korxonaga uzoq muddatda qaytarish imkoniyati bilan beriladi, bu esa qurilish jarayonida moliyaviy bosimni kamaytiradi. Banklarning yana bir muhim vazifasi — qurilish uchun zarur texnika va uskunalarni xarid qilishni osonlashtiradigan lizing xizmatlarini yo'lga qo'yishidir. Lizing orqali korxonalar katta boshlang'ich sarmoyasiz zamonaviy texnika bilan ta'minlanadi va bu ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

Banklar tomonidan taklif qilinadigan moliyaviy konsalting xizmatlari ham qurilish tadbirkorligi uchun katta ahamiyatga ega. Bozor tahlili, investitsion xatarlarni baholash, loyiha rentabelligini aniqlash kabi xizmatlar tadbirkorlarga to'g'ri qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, banklar xalqaro hisob-kitoblarni amalga oshiradi, akkreditivlar ochadi, import qilinadigan qurilish materiallari uchun kafolatlar beradi va bu xalqaro hamkorlikni yanada qulaylashtiradi. Bularning barchasi qurilish sektorida iqtisodiy faollikni oshiradi,

kompaniyalar o'rtasidagi sog'lom raqobatni kuchaytiradi va bozorning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Qurilish tadbirkorligi uchun soliq tizimining qulayligi alohida ahamiyat kasb etadi. Soliq yuki me'yorida bo'lgan, imtiyozlar tizimi rivojlangan davlatlarda tadbirkorlik muhiti yanada faol va barqaror bo'lishi kuzatiladi. Soliq imtiyozlari qurilish sohasida ayniqsa muhim, chunki loyihalar ko'p vaqt va katta mablag' talab qiladi. Investitsion loyihalar uchun beriladigan muddatli soliq yengilliklari, foyda solig'ining kamaytirilgan stavkalari, ayrim materiallarni import qilishda bojxona imtiyozlari mavjud bo'lsa, tadbirkorlarning iqtisodiy yuklamasi ancha yengillashadi. Natijada, korxonalar bo'shagan mablag'larini ishlab chiqarishni kengaytirish, yangi texnologiyalar joriy etish yoki qo'shimcha ishchi kuchi yollashga yo'naltiradi.

Soliq tizimining shaffofligi va soddalashtirilgan elektron xizmatlar qurilish kompaniyalari ishini yanada yengillashtiradi. So'nggi yillarda soliq hisobotlarining onlayn ko'rinishga o'tishi, ortiqcha hujjatbozlikning qisqarishi, biznesga xizmat qiladigan yagona elektron platformalarning joriy etilishi tadbirkorlik rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Soliq tizimining barqaror bo'lishi ham investorlar uchun muhim omil bo'lib, kelajakdagi xarajatlarni oldindan rejalashtirish imkonini beradi. Barqaror soliq muhiti investorlar ishonchini oshiradi, bu esa qurilish bozoriga ko'proq kapital oqimini ta'minlaydi.

Qurilish sohasida banklardan tashqari boshqa moliyaviy muassasalarning ham o'rni beqiyosdir. Mikromoliyalash tashkilotlari kichik va o'rta korxonalar uchun muhim moliyaviy manba hisoblanadi. Kichik qurilish firmalari ko'pincha katta miqdordagi kreditni olish imkoniga ega bo'lmaydi — bunda mikromoliyalash muassasalari ularning qisqa muddatli va kichik miqdordagi kreditlarga bo'lgan ehtiyojini qondiradi. Bu kreditlar odatda tez rasmiylashtiriladi va tadbirkorlik faoliyatining uzluksiz davom etishini ta'minlaydi.

Sug'urta kompaniyalari esa qurilish jarayonida mavjud bo'lgan ko'plab risklarni kamaytiradi. Qurilish maydonlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan avariya holatlari, texnika buzilishi, tabiiy ofatlar yoki boshqa kutilmagan vaziyatlar tadbirkor uchun katta moliyaviy zarar keltirishi mumkin. Shunday holatlarning oldini olish yoki ularning oqibatlarini engillashtirishda sug'urta mexanizmlari asosiy himoya vositasi bo'lib xizmat qiladi. Sug'urtalangan loyihalar investorlar va banklar uchun yanada ishonchli bo'lib, moliyaviy oqimning barqarorligini oshiradi.

Shuningdek, investitsiya fondlarining qurilish sohasidagi faolligi ham sezilarli darajada ortib bormoqda. Xususiylar investitsiya fondlari, venchur kapital fondlari va xalqaro moliyaviy institutlar turli infratuzilma loyihalariga sarmoya yo'naltirib, sektorning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda. Investitsiyalar odatda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, energiya tejankor qurilish materiallari ishlab chiqarish, ekologik talablar asosida loyihalar yaratish kabi yo'nalishlarda ko'proq amalga oshiriladi. Bu esa butun iqtisodiyotning modernizatsiya jarayoniga bevosita ta'sir qiladi.

Qurilish industriyasida risklarni kamaytirish, samaradorlikni oshirish va moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish uchun barcha moliyaviy institutlarning uyg'un hamkorligi talab etiladi. Banklar kredit bilan ta'minlaydigan bo'lsa, soliq tizimi rag'batlantiradi, mikromoliyalash kichik korxonalarni qo'llab-quvvatlaydi, sug'urta kompaniyalari xavfsizlikni ta'minlaydi, investitsiya fondlari esa yirik loyihalar uchun zarur kapitalni keltiradi. Aynan mana shu tizimli yondashuv qurilish bozorining barqaror o'sishini, tadbirkorlikning kengayishini va iqtisodiy rivojlanishning jadallashishini ta'minlaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. "Bank kreditlash siyosati bo'yicha metodik qo'llanma". – Toshkent, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi. "Soliq tizimida imtiyozlar va rag'batlantirish mexanizmlari". – Toshkent, 2023.
3. Mishkin, F. S. "The Economics of Money, Banking, and Financial Markets." – Pearson Education, 2021
4. Saunders, A., Cornett, M. M. "Financial Institutions Management: Risk Management Approach." – McGraw-Hill, 2020.
5. Porter, M. E. "Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance." – Free Press, 2020.